

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARYS
LAURYNAS KASČIŪNAS**

Gedimino pr. 53, LT-01109 Vilnius, Lietuva Tel.: (8~5) 239 6983

El. p.: laurynas.kasciunas@lrs.lt

Lietuvos Respublikos Valstybės saugumo departamentui

2018-11-05

Lietuvos Respublikos Seimo
Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkui
Vytautui Bakui

DĖL NETEISĖTO ASMENS DUOMENŲ NAUDOJIMO

2018 m. pavasarį paaiškėjo, kad socialinio tinklo „Facebook“ tvarkomi asmens duomenys buvo neteisėtai perduoti rinkos duomenų analizės bendrovei „Cambridge Analytica“. Įtariama, kad bendrovė šiuos duomenis naudojo Jungtinių Amerikos Valstijų (toliau – JAV) prezidento rinkimų kampanijos, taip pat Jungtinės Karalystės pasitraukimo iš Europos Sąjungos „Brexit“ kampanijos metu. Dėl šių atvejų tyrimą yra pradėjusi Jungtinės Karalystės duomenų apsaugos priežiūros institucija (angl. *Information Commissioner's Office (ICO)*).

„The New York Times“ duomenimis, buvo perduota 87 mln. „Facebook“ vartotojų asmeniniai duomenys.¹ Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos žiniomis, su socialinio tinklo „Facebook“ ir „Cambridge Analytica“ asmens duomenų perdavimo atveju galimai susiję ir Lietuvos piliečių asmens duomenys.²

2018 m. lapkričio 3 d. dienraščio „Lietuvos rytas“ skelbtoje publikacijoje teigiama, jog per 2015 m. savivaldos ir tiesioginius merų rinkimus „Cambridge Analytica“ motininės įmonės „SCL Elections“ paslaugomis naudojosi ir „Liberalų sąjūdis“. Pagal 2014 m. sudarytą sutartį pastaroji bendrovė šios partijos kandidatui į Vilniaus miesto metus Remigijui Šimašiuui buvo įsipareigojusi sukurti rinkėjų duomenų bazę ir pateikti duomenis apie Vilniaus miesto rinkėjus.³

Galimai neteisėtai surinkti „Facebook“ vartotojų duomenys buvo naudojami analizuojant jų psichologiją ir prognozuojant politinę elgseną, lyginant vartotojų paskyras su rinkėjų sąrašais, o

¹ Nellie Bowles, „After Cambridge Analytica, Privacy Experts Get to Say ‘I Told You So’“, *The New York Times*, 2018 m. balandžio 12 d., <<https://www.nytimes.com/2018/04/12/technology/privacy-researchers-facebook.html>> [Žiūrėta 2018-11-04].

² Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, „Lietuvos piliečių asmens duomenys „Facebook“ ir „Cambridge Analytica“ byloje“, 2018 m. balandžio 13 d., <<https://www.ada.lt/go.php/lit/Lietuvos-pilieciu-asmens-duomenys--facebook-ir-cambridge-analytica-byloje>> [Žiūrėta 2018-11-04].

³ Tadas Ignatavičius, „Vilniuje – smegenų ploviklio pėdsakas: jis veda į Liberalų sąjūdį ir R. Šimašiaus rinkimų štabą“, *Lietuvos rytas*, 2018 m. lapkričio 3 d., <<https://www.lrytas.lt/lietuvosdiena/aktualijos/2018/11/03/news/vilniuje-smegenu-ploviklio-pedsakas-jis-veda-i-liberalu-sajudi-ir-r-simasiaus-rinkimu-staba-8102486/>> [Žiūrėta 2018-11-04].

atlikus vartotojų profiliavimą ši informacija būdavo naudojama rinkėjams paveikti. Pavyzdžiui, konkrečiam rinkėjui per socialinius tinklus, elektroniniu paštu ar kitomis elektroninėmis priemonėmis buvo siunčiamos žinutės, šie duomenys būdavo perduodami „nuo durų iki durų“ kampanijas vykdydžiusiems kandidatams.⁴

Leidinio „Quartz“ duomenimis, „SCL Elections“ dirbo su daugiau nei 100 rinkiminių kampanijų 32 pasaulio valstybėse.⁵

Tačiau minėtas „Facebook“ duomenų neteisėto perdavimo skandalas susijęs ir su Rusijos žvalgybos tarnybomis. Šių metų pavasarį viešojoje erdvėje buvo pasirodžiusi informacija, kad „Cambridge Analytica“ dirbo su rusų analitikais ir surinktais duomenimis dalijosi su kompanijomis, susijusiomis su Rusijos Federaline saugumo tarnyba. Todėl, JAV Senato komiteto posėdyje dėl Rusijos kišimosi į 2016 m. JAV prezidento rinkimus liudijusio buvusio „Cambridge Analytica“ darbuotojo teigimu, „tai reiškia, jog be to, kad „Facebook“ vartotojų asmeniniai duomenys buvo prieinami Rusijoje, yra pagrindo įtarti, kad „Cambridge Analytica“ galėjo būti žvalgybinis Rusijos saugumo tarnybų taikynys ir kad Rusijos saugumo tarnybos galėjo būti informuotos apie „Facebook“ duomenų egzistavimą“⁶.

Ne tik JAV skundžiasi, kad Rusija kišasi į rinkimų procesus, bet ir Prancūzija bei Vokietija. Tai darydama Rusija vykdo įvairias įtakos kampanijas, kuriomis siekiama supriešinti visuomenę, pakirsti jos pasitikėjimą demokratiniais procesais. Taip pat per pastaruosius metus Europoje ir Vakaruose išaiškinta daug atvejų, kaip kibernetinėmis atakomis buvo siekiama paveikti demokratinų rinkimų rezultatus kitose valstybėse. Lietuva yra patyrusi jau ne vieną Rusijos surengtą kibernetinę ataką, yra pirmaujama informacinio karo fronte, o pavasarį Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas grėsmių nacionaliniam saugumui vertinime perspėjo, kad „artėjant 2019 m. Prezidento, Europos Parlamento ir savivaldybių tarybų rinkimams Rusija bandys įgyti didesnės įtakos politiniams ir visuomeniniams procesams Lietuvoje, sieks, kad jai palankios jėgos keltų kandidatus rinkimuose ir turėtų savo atstovus valdžios institucijose“⁷.

Taigi, išorės jėgų bandymai kištis į rinkimus ir manipuliuoti demokratiniais procesais yra ir šalies nacionalinio saugumo klausimas. Todėl, atsižvelgiant į visa tai, prašau įvertinti, ar galimai neteisėtai perduoti „Cambridge Analytica“ Lietuvos piliečių duomenys buvo prieinami Rusijos specialiosioms tarnyboms ir kokį poveikį tai gali turėti 2019 m. Lietuvoje vyksiantiems rinkimams.

⁴ Ten pat.

⁵ Devjyot Ghoshal, „Mapped: The breathtaking global reach of Cambridge Analytica’s parent company“, *Quartz*, 2018 m. kovo 28 d., <<https://qz.com/1239762/cambridge-analytica-scandal-all-the-countries-where-scl-elections-claims-to-have-worked/>> [Žiūrėta 2018-11-04].

⁶ BNS, „Buves bendrovės analitikas: „Cambridge Analytica“ dalijosi surinktais duomenimis su Rusija“, „Delfi“, 2018 m. gegužės 16 d., <<https://www.delfi.lt/news/daily/world/buves-bendroves-analitikas-cambridge-analytica-dalijosi-surinktais-duomenimis-su-rusija.d?id=78021575>> [Žiūrėta 2018-11-04].

⁷ Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas, Antrasis operatyvinių tyrimų departamentas prie Krašto apsaugos ministerijos, „Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimas 2018“, Vilnius, 2018, p. 38, <<https://www.vsd.lt/wp-content/uploads/2018/03/LTU.pdf>> [Žiūrėta 2018-11-04].

Seimo narys

Laurynas Kasčiūnas